

S-STUDENTERS REFORM- PROGRAM 2020

Antaget vid kongressen i Stockholm 5-6 december 2020

Inledning

Socialdemokratin vill låta demokratins ideal sätta sin prägel på hela samhällsordningen för att därigenom ge var och en en möjlighet till ett rikt och meningsfullt liv. I detta syfte vill socialdemokratin omskapa samhället, så att bestämmanderätten över produktionen och dess fördelning läggs i allas händer – inte bara några få. För den demokratiska socialismen är målet att medborgarna frigörs från alla former av förtryck.

Samhället är alltid i förändring och därför måste politiken vara i ständig rörelse. De politiska förslagen ska inte bara följa samhällsförändringen, utan bidra till att driva utvecklingen framåt.

Målet om en klasslös, jämlik, jämställd och solidarisk värld har alltid varit viktigt men gör sig särskilt påmint när klyftorna i samhället växer och den globala oron ökar. Vi ser att steg på vägen mot att uppnå detta är genom ett skattesystem som främjar jämlikhet, ett mer hållbart arbetsliv, satsningar på klimat och miljö, ett studiemedel som breddar rekryteringen till högre utbildning samt att fler ges möjlighet att få sin första bostad. Genom reformism skapar vi stegvis ett bättre samhälle för alla.

Det här är det Socialdemokratiska studentförbundets reformprogram med inriktning på fem utvalda områden.

Programmets syfte är att skapa en röd tråd från det allmänpolitiska programmet och utgör fokusfrågor för förbundets arbete under det kommande verksamhetsåret. Programmet revideras på varje kongress.

Ambitionen är att presentera dagspolitiska reformer med en genomförbarhet på en till två mandatperioder. Det är vår uppgift att driva en idédebatt som tar avstamp i verkligheten och som möjliggör ett djupare samtal om hur vi kan tänka nytt kring klassiska socialdemokratiska reformer. Programmet används med fördel i opinionsbildning, studieverksamhet, idéproduktion och idédebatt. Målet är att förslagen ska utgöra grunden i en aktiv socialdemokratisk reformpolitik.

Innehåll

Inledning	2
Framtidens studiemedel.....	4
En ny social bostadspolitik.....	6
Ett hållbart arbetsliv	8
Ett grönt systemskifte.....	9
En skattereform för jämlikhet.....	11

Framtidens studiemedel

Samhället står under de kommande åren inför stora utmaningar. Vi kan se hur det saknas personal inom välfärden och hur digitalisering och automatisering omstöper arbetsmarknaden, samtidigt som det ställs allt högre utbildningskrav på arbetsmarknaden. Studiemedelssystemet kan spela en avgörande roll som en av lösningarna på de utmaningar vi ser, men då krävs förändringar.

Dagens studiemedelssystem är inte anpassat för att arbetstagare kan behöva om-skola sig vid flertalet tillfällen under sitt yrkesliv. Vi har heller inte gjort tillräckligt för att säkerställa att alla har reella möjligheter att ta del av eftergymnasial utbildning. Dock bör det alltid has i åtanke att universitetet och högskolorna utgör viktiga bildningsinstitut.

Förändringarna i studiemedelssystemet bör ur ett socialdemokratiskt perspektiv ses som önskvärda investeringar för att upprätthålla vår välfärd i hela landet, samtidigt som vi säkerställer att alla har likvärdiga möjligheter att ta del av eftergymnasial utbildning.

Därför föreslår S-studenter:

- **En höjning av studiemedlet.** Studenters socioekonomiska bakgrund ska inte styra möjligheten att studera en eftergymnasial utbildning. Därför bör studiemedlet höjas. Bidragsdelen bör även utgöra en större del av det totala studiemedlet för att motverka trenden gentemot ökad privat skuldsättning. S-studenter vill att hälften av det totala studiemedlet ska utgöras av studiebidraget.
- **Antal veckor med studiemedel utökas.** Då allt fler kommer studera längre och vid återkommande tillfällen under sitt yrkesliv behöver antalet beviljade veckor med studiemedel öka från 240 veckor till 320 veckor.
- **Ett studiemedel för ett livslångt lärande.** S-studenter vill inte enbart att antal veckor med studiemedel ska utökas. Studiemedlet bör även utformas så att studiemedelsveckor kan användas och återanvändas när återbetalning har skett. På så vis kan en student som avslutat eller pausat sin utbildning och påbörjat återbetalning av sin studieskuld till CSN tjäna tillbaka studiemedelsveckor i samma takt som återbetalning sker.
- **Den övre gränsen för när studiemedel kan beviljas kopplas till pensionsåldern.** I dagens system sker en nedtrappning av beviljat studiemedel efter 46 års ålder. I takt med att pensionsåldern höjs ska det även vara möjligt att studera med studiemedel senare i livet.
- **Separera bidrag och lån i antal veckor med studiemedel.** En rädsla för stora lån och skuldsättning ska inte påverka individens val att studera vidare. I dagsläget förbrukas antalet veckor i CSN oavsett om individen väljer att enbart ta bidrag eller både bidrag och lån. För att fler ska kunna prova på högre utbildning och för att utöka möjligheten att läsa kurser innan studenten bestämmer utbildningsinriktning bör veckorna separeras med lån och bidrag. Det innebär att studenten kan välja att exempelvis bara ta studiebidrag utan att förbruka sina veckor i lika hög utsträckning.
- **Införande av nedskrivning av studielån för bristyrken inom välfärden samt för kompetensförsörjning i glesbygd.** Studiemedlet bör användas i ökad utsträckning som arbetsmarknads- och landsbygdspolitisk åtgärd. Detta kan ske genom nedskrivning av studielån för studenter som arbetar inom ett bristyrke inom välfärden eller som bosätter sig i en kommun med extra utma-

ningar inom kompetensförsörjning. På så vis får samhället ytterligare verktyg för att garantera kvaliteten i välfärden och uppnå målet om att hela landet ska växa. En modell för nedskrivning som nyttjas i andra länder och som kan utgöra en inspiration är att tio procent av lånet skrivs av årligen. Som motkrav bör personen förslagsvis antingen arbeta inom yrket minst 50 % av en heltidstjänstgöring eller vara skriven i kommunen under hela det föregående året. De två modellerna för nedskrivning kan även med fördel kombineras.

- **Indexera studiemedlet till inkomstbasbeloppet.** Studenter har i allt snabbare takt blivit reellt sett fattigare än Sveriges övriga löntagare. För att minska klyftorna och minska alternativkostnader mellan jobb och studier bör studiemedlet indexeras mot inkomstbasbeloppet istället för prisbasbeloppet.

En ny social bostadspolitik

Goda bostäder åt alla är en fundamental del av ett socialdemokratiskt välfärdssamhälle. Att kunna hitta och ha råd med en bostad är en del av den enskildes frihet, värdighet och möjlighet att följa sina drömmar. Samhället fungerar bättre när människor kan flytta för att ta del av arbete och utbildning där behovet och möjligheterna finns. Det är också en viktig fråga i förebyggandet av mäns våld mot kvinnor och för den sociala säkerheten i samhället, då bostadsmarknaden idag förhindrar separationer. Men tyvärr är vi långt ifrån att nå målet om bostad som en grundläggande social rättighet.

Sedan 1990-talet har bostadsbyggandet i Sverige gått från att drivas av offentliga investeringar till att lämnas åt marknaden. Det har lett till att byggandet inte hängt med befolkningsutvecklingen samt att boendekostnaderna i nyproduktionen blivit så höga att människor med vanliga inkomster inte har råd att bo i nybyggda bostäder. Hela samhället far illa av den bostadskris som uppstått.

Istället behövs en rejäl reform av bostadspolitiken som presenterar lösningar på hur bostadsbyggandet ska finansieras och hur människor med låga inkomster ska kunna efterfråga goda bostäder.

Därför föreslår S-studenter:

- **Öka subventioner för att bygga fler billiga bostäder.** Existerande bostads-subventioner utvecklas för att finansiera gröna, hållbara och billiga bostadsbyggen. Subventionerna dimensioneras för att tydligt påverka bostadsbyggandet, i synnerhet mot billiga hyreslägenheter. Stödet anpassas utefter bostadsbehovet och med utrymme för regionala variationer så att bostadsbristen kan byggas bort i hela landet.
- **Ett statligt byggbolag och stärkt allmännytta.** Ett statligt byggbolag inrättas med uppgift att bygga lägenheter, främst hyresrätter och pressa kostnaderna för nyproduktion. Allmännyttans möjligheter till att bygga bostäder utifrån behov stärks genom en ändring i kommunallagen som reglerar tvång för så kallade "affärsrättsliga principen" för allmännyttan. Bristen på konkurrens i byggsektorn och bristen på bostäder generellt har bidragit till en drastisk prisökning och skapar en ojämlik bostadsmarknad som hotar människors frihet och samhällets utveckling.
- **Stärkt regional planering och ökade krav på kommunerna.** Den regionala bostads- och utvecklingsplaneringen ska stärkas juridiskt vilket innebär att det kommunala planmonopolet inskränks. Staten ska kunna bötfälla kommuner som inte lever upp till sina bostadsförsörjningsprogram. Kommuner ska kunna få ekonomisk kompensation för marknadsvärdesförluster vid nybyggnation av hyreslägenheter.
- **En rättvisare hyresreglering.** Höga hyror är ett stort problem, inte minst när det gäller nybyggnation. Därför vill vi se en hårdare hyresreglering med ett hyrestak. Hyran för en studentlägenhet ska max motsvara 30% av studiemedlet.
- **Höjt och breddat bostadsbidrag.** Bostadsbidraget höjs för att följa den allmänna prisnivån i samhället. En särskild höjning av barnbidraget i bostadsbidraget genomförs för att motverka barnfattigdom och att barn växer upp i trångboddhet. Åldersgränsen för bidraget tas bort och inkomstgränsen ställs i relation till hushållets försörjningsansvar för att gynna ensamstående föräldrar

samt att studenters bostadsbidrag ska beräknas per termin för att inte straffas på grund av sitt sommarjobb.

Den nya bostadspolitik vi föreslår är en omfattande reform som kommer att påverka statsfinanserna. Kostnaderna för en ny social bostadspolitik bör ställas mot den tillväxt som går förlorad varje på grund av den arbetskraftsbrist som uppstår när människor inte kan flytta för att ta ett jobb eller skaffa sig en utbildning. Till det kommer den frihet, trygghet och värdighet för den enskilde som ligger gör att bostaden räknas som en mänsklig rättighet. Hela samhället vinner på att vi bygger en bostadsmarknad som fungerar för alla.

Ett hållbart arbetsliv

Arbetsmarknaden har till följd av samhällsutvecklingen förändrats från vad den en gång varit. Ny teknik där man ständigt håller sig uppdaterad, förändrade arbetssätt och arbetsförhållanden där gränsen mellan arbete och fritid suddats ut har gjort att vi måste anpassa oss efter ett nytt landskap.

Som arbetstagare ska man kunna återhämta sig från arbetet och låta kroppen vila utan att behöva oroa sig över om man har råd att vara sjuk. Psykisk ohälsa och sjuk-skrivningar ökar i samhället, därav är det av vikt för arbetstagarna men även för samhället att man har tillräcklig tid för att återhämta sig under sin ledighet. Den svenska modellen bygger på att arbetsmarknaden ska vara trygg, säker och jämlik och att då kunna organisera sig är något vi anser är självklart.

Därför föreslår S-studenter:

- **Införande av en sjätte semestervecka.** Fritid har ett värde som inte går att ersätta i högre lön eller andra förmåner. Att kunna återhämta sig från arbetet är en social rättighet och något vi bör värdesätta ytterligare. I takt med att psykisk ohälsa och sjukskrivningarna ökar i samhället är det av vikt att se till att låta arbetare återhämta sig. Denna utveckling är inte bara skadlig för den enskilda individen men även för den svenska arbetsmarknaden i det långa loppet. Det har gått mer än 40 år sedan den femte semesterveckan infördes och det är dags att ta nästa steg.
- **30 timmars arbetsvecka.** Dagens arbetsförhållanden är på många sätt ohållbara samtidigt ser vi en stadigt ökande produktivitet, vilket skapar utrymme för en arbetstidsförkortning. Genom sänkt arbetstid kan vi förbättra människors livskvalitet, skapa bättre förutsättningar för en meningsfull fritid och öka jämlikheten.
- **Avskaffa karensavdraget.** Att arbetstagare känner en rädsla för förlorad inkomst så när de blir sjuka är inte förenligt med en trygg arbetsmarknad. Detta eftersom karensavdraget medför ett löneavdrag den första sjukdagen och därefter ersätts med 80 % av lönen. Ett avskaffande av karensavdraget kan ses som ett medel – både för att vända utvecklingen inom psykisk ohälsa kopplat till arbetslivet, men även som ett sätt för att jämna ut maktbalansen mellan arbetsgivare och anställda på en arbetsmarknad som utvecklats allt mer till kapitalets fördel.
- **Gör fackavgiften avdragsgill.** Den svenska modellen bygger på en jämn balans mellan arbetsgivare och arbetstagare, något som inte sker när löntagare i samma utsträckning inte får dra av sina fackliga utgifter. Att det är möjligt för företagare att dra av sina avgifter till arbetsgivarföreningar men inte för arbetstagare är inte förenligt med målet att jämna ut maktbalansen mellan arbetsgivare och anställda.

Ett grönt systemskifte

Klimathotet är vår tids största samhällsutmaning. Målet om 1,5 graders uppvärmning kommer inte att nås om vi inte vågar ta krafttag. Dagens miljö- och klimatpolitik fokuserar allt för mycket på individuella val, när lösningen snarare måste vara gemensam. En verkningsfull klimatomställning måste bygga på ett systemskifte, där klimatsmart verksamhet premieras och utsläpp blir alltmer olönsamma. Denna princip bör genomsyra skattesystemet, investeringsmöjligheterna och incitamenten för konsumtion.

Därför föreslår S-studenter:

- **Beskatta utsläpp och avveckla subventionerade utsläpp.** Samtidigt som det investeras i gröna sektorer måste tillväxten minska i andra delar av ekonomin. S-studenter vill därför se en övergripande förändring av de skatter och subventioner som existerar i ett försök att minska utsläppen. Därför vill vi se ett avvecklande av majoriteten av de runt 30 miljarder kronor som läggs på klimatskadliga subventioner per år, vilket inkluderar att avveckla reseavdraget i storstadsregioner och minskat stöd till flygsektorn. Vi vill även se höjd koldioxidskatt och höjda trängselskatter i storstäderna. Detta bör följas av en kompensering av grupper som bär en oproportionerligt stor del av den nya skattebördan, detta kan till exempel ske via riktade bidrag till drabbade landsbygdskommuner.
- **Inrätta en grön investeringsbank.** Höga transaktionskostnader, bristande tillgång till kapital och kanske främst en uppfattning om högre risker gör att investeringar i gröna projekt ofta uteblir. En grön investeringsbank har som syfte att motverka detta genom att aktivt arbeta med riskminimering för investeringar i gröna projekt, förse gröna projekt med kapital och tillhandahålla förmånlig ränta för gröna investeringar. En sådan institution bör vara statligt ägd, vända sig mot såväl privat som offentlig sektor samt samarbeta med Sida gällande investeringar i utlandet som rör svenska företags produktionskedjor.
- **Anpassa det ekonomiska ramverket efter investeringsbehov.** Det strikta ramverket för de offentliga finanserna hindrar idag det offentliga från att genomföra de långsiktiga investeringar som krävs för en grön omställning. Den gröna omställningen ska genomföras – även om det innebär en ökad offentlig skuldsättning. Därmed tillåts offensiva och omfattande investeringar i infrastruktur, ny grön teknik såsom framställning av stål utan koldioxid samt forskning och metoder för koldioxidlagring och minusutsläpp.
- **Begränsa flyget.** Svenskarnas flygande ökar varje år och den nyligen införda flygskatten ser inte ut att ändra situationen märkbart. Detta kombinerat med att flyget står för oerhörda mängder utsläpp skapar en ohållbar situation. Flygandet är fortfarande väsentligt för vissa regioner i Sverige, speciellt där järnvägen inte är tillräckligt utbyggd. Det är därför rimligt att restriktioner som införs på flyget bärs av människor som har tåg som ett rimligt och enkelt alternativ. S-studenter föreslår därför en höjning av flygskatten för utlandsflyg samt ett införande av progressiv flygskatt, graderat utifrån samma kategorier som dagens flygskatt, samt ett förbud mot inrikesflyg där motsvarande resa med alternativt färdmedel tar mindre än fem timmar.
- **Ambitiösa klimatmål på EU-nivå.** Den akuta klimatkrisen kräver djärva satsningar och kraftiga åtgärder för att undvika att passera det beryktade 2-graders målet. Sverige kan dock inte åstadkomma tillräcklig förändring om det

råder en slags "race to the bottom" i klimatstandard på den globala marknaden. Här kan EU hjälpa till genom att sätta upp ambitiösa och gemensamma klimatmål, för att på så vis även möjliggöra en ambitiös nationell klimatpolitik. Således kräver vi mål på netto-noll utsläpp till 2050, samt ett delmål på 55% reduktion till 2030. Vi vill också se att utsläppsrätthandelssystemet utökas till fler sektorer och skrivs av i snabbare takt.

- **Stärk Sveriges järnvägar.** Fungerande och utvecklade järnvägar är en förutsättning för ett minskat flygande. De svenska järnvägarna präglas av kraftiga förseningar och dyra resor. Avreglering och minskat underhåll har varit allvarliga felsteg som försämrat järnvägens kapacitet och därmed vår förmåga att ställa om till ett mer hållbart resande. Därför vill vi under kommande mandatperioder rusta upp den befintliga järnvägen och ta steg mot en förstatligad järnvägstrafik, förstatligat järnvägsunderhåll och ökade resurser till järnvägen. Dessa resurser och utbyggnationer ska fördelas jämnt över landet.

En skattereform för jämlikhet

Ett välfungerande skattesystem ska klara att bära en allt mer ambitiös och jämlik välfärd. För att uppnå det ändamålet måste det nuvarande skattesystemet effektiviseras och reformeras. En ny skattereform måste genomsyras av både effektivitet och progressivitet. För att välfärden även i framtiden ska kunna utvecklas och möta befolkningens behov behöver en ny skattereform öka det totala skatteuttaget markant. I en tid då klyftorna ökar och tryggheten minskar för de som inte har resurser är det orimligt att ha ett skattesystem som inte kräver mer av de som har allra mest. S-studenter föreslår därför både en höjning och en växling av skatten ske för att ta ett steg närmare ett mer jämlikt samhälle.

Därför föreslår S-studenter:

- **Höjda kapitalskatter.** Sverige har idag ett skattesystem som främst gynnar de allra rikaste då inkomster på kapital ofta inte beskattas i samma grad som arbetsinkomster. För att säkra välfärdens framtida finansiering och möjliggöra klimatomställningen behöver den totala skattenivån öka. Detta behöver göras på ett sätt som säkerställer att de som tjänar mest också bidrar mer. Därför föreslår S-studenter markant höjda och enhetliga kapitalskatter. Det duala beskattningssystemet bör slopas i samband med nästa skattereform, till förmån för ett progressivt system där arbetsinkomster och kapitalinkomster beskattas tillsammans i en gemensam skattesats. Vi vill även trappa av jobbskatteavdraget och genomföra internationella samarbeten mot skattesmitning. S-studenter vill även ta bort den orättvisa skatteflyktan där de som är sjuk-skrivna eller arbetslösa straffbeskattas.
- **Återinför arvsskatt, fastighetsskatt, förmögenhetsskatt och sänk reavinstskatten.** En progressiv arvs- och fastighetsskatt har en tydlig utjämnande effekt på inkomst- och förmögenhetsfördelningen i samhället. Dyra fastigheter och stora arv bör beskattas, det är en ekonomisk fråga såväl som en principiell. En återinförd arvsskatt bör dessutom ackompanjeras av en gåvoskatt, med det begränsade syftet att undvika skatteplanering. Fastighetsskatten är en av de mest effektiva skatterna då den inte påverkar människors konsumtionsmönster i någon större utsträckning, dessutom är den svår att undgå. För att fastighetsskatten ska få rätt effekt bör den vara baserad på marknadsvärdet av en fastighet samt innehålla undantag för fastigheter under ett visst värde. För att väga upp inkomstbortfallet för fastighetsägare och för att öka mobiliteten på bostadsmarknaden vill vi se en sänkning av reavinstskatten-Vi menar även att förmögenhetsskatten bör återinföras.
- **Avskaffa ROT, RUT och ränteavdraget för bolån**
Att en skattelättnad används temporärt med ett stabiliseringssyfte eller ett syfte att stimulera en viss del av ekonomin är inte nödvändigtvis ett problem, problemet är tendensen att dessa temporära åtgärder stannar kvar långt efter att deras funktion är utspelad. Vi ser även ett problem i att subventionerna tjänster som främst brukas av höginkomsttagare, då skattepengar bör läggas på annat. Ränteavdrag för bolån bör rimligen också behandlas som en temporär lösning som är beroende av rådande bostadsmarknad. Att i detta läge spä på en redan osäker bostadsinflation är riskabelt och dessa grupper bör subventioneras på andra vis.
- **EU-samarbete kring skatteflykt.** De topprika gömmer sagolika siffror utomlands. Svenska förmögenheter utomlands uppgår till 432-734 miljarder kronor — i EU är samma siffra 22 biljoner. Detta innebär stora skatteförluster och EU bör därför arbeta för att inrätta ett globalt förmögenhetsregister och stänga ner skatteparadisen. Dessutom flyr bolag skatten genom skatteplanerings-

upplägg. Detta leder till att 20% av intäkterna från bolagsskatten försvinner i EU. Det går att minska incitamenten för företag att fly undan skatt genom att låta aktieägare dra av bolagsskatten från kapitalvinstskatten i EU. I ett sådant system skulle exempelvis utdelningar från företag som flytt bolagsskatt bli hårdare beskattade än utdelningar från företag som betalat svensk bolagsskatt på 22 procent